

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

בגדי כהונה

(ע"א ב') **משנה:** כהן גדול משמש בשמונה כלים (בגדים), והדיוט בארבעה: בכתונת, ומכנסים, ומצנפת, ואבנט (חגורה). מוסיף עליו כהן גדול: חושן ואפוד¹ ומעיל וציץ.

תנו רבנן: דברים שנאמר בהן 'שש', חוטן כפול שישה (שישה כל מין ומין שבו). 'משזר' (בלא שש, והיינו רימוני המעיל), שמונה (כל חוט של כל מין שבו, כפול שמונה). 'מעיל', שנים עשר. 'פרוכת', עשרים וארבעה. 'חושן' ו'אפוד', עשרים ושמונה.

חוטן כפול שישה, מנא לן? דאמר קרא² "ויעשו את הכתנת שש מעשה ארג לאהרן ולבניו ואת המצנפת שש ואת פארי המגבעת שש ואת מכנסי הבד שש משזר". חמשה קראי כתיבי (גבי הדדי, והוה סגי ליה בחד, ונכתביה לבסוף)³:

חד לגופיה, דכיתנא ניהוו.

חד שיהא חוטן כפול ששה.

וחד שיהיו שזורים (יחד לחוט אחד).

וחד לשאר בגדים שלא נאמר בהן שש (שיהא אף הן חוטן כפול שישה).

וחד לעכב.

שיטות הראשונים

בגדי כהן הדיוט: כתב הרמב"ם "בגדי כהנה - שלשה מינים: בגדי כהן הדיוט, ובגדי זָהב, ובגדי לָבָן. בגדי כהן הדיוט הם ארבעה כלים: כתנת, ומכנסים, ומגבעת, ואבנט. וארבעתם שלפשתן, לבנים, וחוטן כפול ששה, והאבנט לבדו רקום בצמר."⁴

בגדי כהן גדול: כתב הרמב"ם "בגדי זָהב הם בגדי כהן גדול, והם שמונה כלים: ארבעה שלכל כהן, ומעיל, ואפוד, וחשן, וציץ. ואבנט שלכהן גדול - מעשה רוקם הוא, ואינו דומה במעשיו לאבנט כהן הדיוט."⁵

מצנפת ומגבעת: כתב הרמב"ם "ומצנפת האמורה באהרן היא המגבעת האמורה בבניו, אלא שלכהן גדול צונף בה כמו שלופף על השֶׁבֶר, ובניו צונפין בה ככובע, ולפיכך נקראת 'מגבעת'. והראב"ד השיגו, אני אומר אין מעשהו של זה כמעשהו של זה. מצנפת, ארוך הרבה וכורך אותו כריכות הרבה ככריכות הישמעאלים. אבל מעשה המגבעות, כעין

¹ האפוד עשוי כמין סינר של נשים ורכבות סוסים, וחוגר אותו מאחוריו כנגד לבו למטה מאציליו, רחבו כמדת רוחב גבו של אדם ויותר ומגיע עד עקביו וכו' החושן תלוי במשבצות האפוד על לבו מלפניו. רש"י (שמות, פר' תצוה, כהו, עיי"ש בהרחבה; הו"ד בסמ"ג, עשין קעג).

² שמות לט, כז-כח.

³ ובד הוא שש הרי חמשה. וההיא (שש) דאבנט (בפסוק שאחר כך) צריך למיכתב על כרחך, דאיכא מיני אחריני בהדיה. רש"י.

⁴ מקורות: רמב"ם (הל' כלי המקדש ח, א).

⁵ מקורות: רמב"ם (הל' כלי המקדש ח, ב).

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

הכובעין שלנו, חדין מלמעלה והן קצרין. ודעת ריב"א וריטב"א, שמצנפת של כהן גדול קצרה יותר מהמגבעת.⁶
דברים שנאמר בהם שש ומשור: כתב הרמב"ם "כל מקום שִנְאָמַר בְּתוֹרָה "שֵׁשׁ" או "שֵׁשׁ מְשֻׁזָּר", צָרִיךְ שִׁיְהִיָּה הַחוּט כְּפּוֹל שֶׁשָׁה... וּמְקוֹם שִׁנְאָמַר בּוֹ "מְשֻׁזָּר" בְּלִבָּד, צָרִיךְ שִׁיְהִיָּה חוּטוֹן כְּפּוֹל שְׁמוֹנָה."⁷
מעיל שנים עשר: כתב הרמב"ם "המְעִיל - כָּלוּ תַכְלֵת, וְחוּטָיו כְּפוּלֵין שְׁנַיִם עָשָׂר..."⁸
פרוכת עשרים וארבעה: כתב הרמב"ם "וּשְׁתֵּי פְרוּכוֹת הֵיוּ עוֹשִׂין בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה לְהַבְדִּיל בֵּין הַקֶּדֶשׁ וְקֶדֶשׁ הַקֶּדָּשִׁים. וְחוּטֵי הַפְּרוּכוֹת כְּפוּלֵין שֶׁשָׁה שֶׁשָׁה. וְאַרְבַּעָה מֵיָנִין הֵיוּ בָּהֶן: שֵׁשׁ וְתַכְלֵת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי, וְכָל אֶחָד מֵהֶם כְּפּוֹל שֶׁשָׁה, הָרִי עָשָׂרִים וְאַרְבַּעָה חוּטֵין."⁹
וחד לעכב: בגמרא **בזבחים** ("ח ב') אמרינן, בגדים שנאמר בהן בד, צריכין שיהו של בוץ, חדשים, שזורין, שיהא חוטן כפול ששה. יש מהן למצוה, יש מהן לעכב. רש"י פירש, שהדינים בוץ, שזורים, וחוטן כפול ששה, לעכב. וחדשים לנוי, למצוה. **והרמב"ם** כתב "כל מקום שִנְאָמַר בְּתוֹרָה "שֵׁשׁ" או "שֵׁשׁ מְשֻׁזָּר", צָרִיךְ שִׁיְהִיָּה הַחוּט כְּפּוֹל שֶׁשָׁה. וּמְקוֹם שִׁנְאָמַר "בַּד" - אִם הָיָה הַחוּט אֶחָד לְבַדּוֹ, כְּשֶׁר, וּמִצְוָה מִן הַמְּבַחֵר שִׁיְהִיָּה כְּפּוֹל שֶׁשָׁה."¹⁰ **והמאירי** כתב **שיש מפרשים** בבגדי לבן של כהן גדול ביום הכיפורים, שכשר בדיעבד באריגת חוט אחד בלא שזירה.¹¹

⁶ כדאמרינן בזבחים ("ט א') שערור היה נראה בין ציץ למצנפת, שבו היה מניח תפילין, שהרי מקום יש בראש כדי להניח שני תפילין. והציץ והתפילין היו שם בראש במקום השיער, אלא שהציץ בתחלת הראש לצד המצת, והתפילין אחרי כן, ולמעלה משניהם המצנפת. ומגבעת של כהן הדיוט היה מכסה כל הראש, לבד מקום תפילין אחד סמוך למצת, ולכך קרויה מגבעת שמכסה כל הראש. ריטב"א. מקורות: רמב"ם וראב"ד (הל' כלי המקדש ח,ב). ריטב"א (ע"א ב', ד"ה בכתונת). ריב"א (תוספות, י"ב ב', ד"ה אלא לאו).
⁷ מקורות: רמב"ם (הל' כלי המקדש ח,ד).
⁸ מקורות: רמב"ם (הל' כלי המקדש ט,ג).
⁹ מקורות: רמב"ם (הל' כלי המקדש ז,טז).
¹⁰ וכתב הכסף משנה, שנראה שהרמב"ם מפרש יש מהם למצוה, היינו שיהיה כפול ששה, ויש מהם לעכוב היינו חוט אחד. ורש"י לא פירש כן, וגם פשטא דשמעתא לא משמע הכי. וב'ליקוטי הלכות' (זבחים, זבח תודה ד"ה יש מהן) כתב שמקור דברי הרמב"ם מסוגיין, דברים שנאמר בהן שש, צריך שיהא חוטן כפול ששה וכו' משמע מזה דהיא דלא קתני שש אלא בד לחוד, אינו לעיכובא שיהא חוטן כפול ששה.
¹¹ זה לשונו: ויש מפרשים, בבגדי לבן של כהן גדול ביום הכפורים, הואיל ולא נאמר בהן 'שש' אלא 'בד' (ויקרא, פר' אחרי מות, טז,ד: כְּתַנֵּת בַּד קֶדֶשׁ יִלְבָּשׁ וּמְכַסֵּי בַד יִהְיוּ עַל בְּשׂוֹרוֹ וּבְאֲבָנָי בַּד יִחְגָּרוּ וּבְמִצְנַפְתָּ בַּד יִצְנַף וְכוּ'), שאף באריגת חוט אחד בלא שזירה כשר; אלא שלכתחילה צריכים ששה. אבל אבנט של כהן גדול כל השנה, ושל כהן הדיוט שהוא ארבעת מינין וכל חוט שבהם כפול ששה, נמצאת שזירתו עשרים וארבעה חוטים וכו'. וכתב 'ליקוטי הלכות' (זבחים, י"ח ב', זבח תודה, ד"ה יש מהן) דלדינא נראה עיקר פירוש רש"י. עיי"ש בהרחבה. מקורות: רמב"ם (הל' כלי המקדש ח,ד). רש"י (זבחים י"ח ב', ד"ה דברים). מאירי (יומא ע"א ב', ד"ה והענין).